Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 34. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, TWO SECTIONS (SECTION 1) П'ЯТНИЦЯ, 19-го ЛЮТОГО FEBRUARY) 1954. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 34. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІВ БОРОТЬБУ З ДЕПРЕСІЄЮ

ВІН ДІЯТИМЕ, ЯКЩО В БЕРЕЗНІ НЕ НАСТАНЕ ПОЛІПШЕННЯ В ГОСПОДАРСТВІ; АЙЗЕНГАВЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ ЗАКОНУ ПРО АТОМОВУ ЕНЕРГІЮ І ЗАПОВІДАЄ, ЩО ЗДА — ПРОТИ КОЛОНІЯЛЬНОЇ СИСТЕМИ В ІНДО-КИТАЇ

Вашингтон. — На пресовій конференції президент заявив, що його уряд почне боротьбу з депресією, якщо в березні цього року безробіття не буде зменшуватися. Президент сказав, що кожного року в зимових місяцях продукція зменшується і збільшується безробіття, але в березні починається поліпшення економічного стану. Коли ж виявиться, що цього року так не буде, то його уряд почне діяти в тому напрямі, щоб не допустити до дальшого обниження продукції. Робитиметься це, зокрема, при допомозі податкових полегш, щоб збільшити грошову силу широких верств населення, але докладних інформацій про всі заходи ще не може виявити. Можливо, що буде запроектоване підвищення звільнюваної від оподаткування суми з дотеперіжніх 600 долярів на особу, щоб допомогти тим, хто найменше заробляє. Статистичні дані про число затруджених в березні будуть відомі аж на початку квітня, і тоді уряд бачитиме, чи теперішнє зниження в продукції тільки сезонове, чи воно є початком депресії, яка загрожує країні. Торговельна Палата твердить, що переведення промислу зі стану воєнного на стан мирний поступає нормально, хоч представники робітничих організацій, голова Конгресу Індустріяльних Робітників Волтер П. Рутер та голова Американської Федерації Праці Дж. Міні не погоджуються з цією думкою, і твердять, що число безробітних вище від числа, яке недавно проголосили, і тепер воно становить коло 3,500,000. Президент порушив сграву становища ЗДА до боротьби в Індо-Китаї, заявивши, що його країна є за тим, щоб не підтримувати жадної колоніяльної системи, але за тим, щоб дати країнам, які боролися проти комунізму, повну самостійність. Перед своїм виїздом на 5-денні вакації до Каліфорнії президент переслав до Конгресу проєкт зміни атомового закону, домагаючися, щоб цей сьогодні застарілий закон із 1946 року, був змінений в тому напрямку, щоб уряд ЗДА міг ділитися атомовими інформаціями з урядами приязних держав і щоб можна було давати дозвіл на використання атомової енергії приватним фірмам, які могли б її використовувати для мирних цілей, і тим способом змусити працювати атомову силу для добра народу ЗДА і вільних країн світу. У своєму зверненні до Конгресу президент підкреслює, що закон із 1946 року ухвалювано тоді, коли можна було думати, що атомова тайна залишиться власністю уряду ЗДА. Тепер ця справа змінилася, і треба змінити також перестарілий сьогодні закон.

367 більйонів [illegible] дукція 1953 р.

Вашингтон. — Департамент торгівлі повідомляє, що в 1953 році в ЗДА осягнуто рекордову продукцію, яка на 5.5 відсотка перевищує продукцію 1952 року. В минулому році вартість продукції і виконаної праці становила 367,200,000,000 долярів, а особисті прибутки і прибутки від підприємств — 307,700,000,000 долярів. Але в другій половині минулого року продукція і прибутки почали обнижуватися, і в четвертому кварталі були нижчі, як на початку року. Найважливішим фактором у скороченні продукції була раптова зміна в висоті інвестицій, що їх робили підприємці. Ці інвестиції в середині 1953 року були в два рази вищі від інвестицій з останньої чверті року. Видатки окремих осіб для власних потреб становили — 230,000,000,000 долярів, отже на 12,000,000,000 долярів більше, як у 1952 році. Інвестиції в підприємствах і промислі становили 54,500,000,000 долярів, або на 2,000,000,000 долярів більше як в 1952 році. Інвестиції на будову мешкань були трохи вищі як у 1952 році але видатки на сільське господарство нижчі в порівнянні з попереднім роком. — Видатки уряду становили 84,900,000,000 долярів, в тому числі на державну оборону 51,800,000,000 долярів.

Батьки добилися скасування тілесної кари в школі

Ню Йорк, Н. Й. — Управа школи катедрального хору при катедрі св. Йоана в Ню Йорку 1 лютого цього року ухвалила застосовувати тілесну кару для втримання дисципліни між своїми учнями. Самі хлопці не дуже переймалися цим зарядженням, але батьки скликали збори, на яких запротестували проти биття їхніх дітей. На цих зборах поденервовані батьки вигукували: „Це дійсна диктатура! Це своєрідний садизм! Можна думати, що це середновіччя!" і т. д. Однак не зважаючи на це все, директор школи не погодився скасувати свого зарядження. Внаслідок цього 11 батьків забрали своїх синів із цієї школи, а інші батьки запротестували проти биття їхніх дітей в протестантського єпископального єпископа Ню Йорку Гораса В. Б. Донегана. По двох тижнях директор школи відкликав своє зарядження і передав на руки учням ту лопатку, якою їх напоумляв.

В АМЕРИЦІ

● **У стейті Арканзас** внаслідок торнадо, що лютувало тут двічі, згинула одна особа і поранено 24. Найбільше поранених між студентами каледжу, які саме тоді грали в кошівку, як торнадо завалило спортову залю. Червоний Хрест повідомляє, що торнадо знищило також коло 20 домів та два ґаражі.

● **Представники** канадійського уряду і члени дипломатичного корпусу в Оттаві зацікавлені дійсною причиною, чому совєтський амбасадор Дмітрій Чувахін запросив до себе деяких канадійських журналістів, з якими розмовляв на тему збільшення канадійсько-совєтської торгівлі. Після збільшення торгівлі, казав Чувахін, покращають також і політичні взаємини. В політичних колах гадають, що це інтерв'ю з представниками преси, на якому не обійшлося і без „водки", має на цілі не збільшення торгівлі з Канадою, а тільки каламучення води між західними союзниками.

● **До нюйоркської стейтової** леґіслятури внесено шість законопроєктів, що мають на меті зменшити небезпеку для молоді від „камиксів". Вcase...

● **Фльота відступила** ще 180 кораблів, щоб департамент рільництва міг складати в них для переховання запаси свойого збіжжя. Ці пливучі збіжжеві магазини стоятимуть на річках в стейтах Вашингтон, Вірджінія та Ореґон.

● **Польський дипломат** Марек Коровіч заявив під час своєї інавґурації на професора каледжу в Медфорді в стейті Массачусетс, що „дзвони волі незабаром дзвонитимуть також і за залізною заслоною". Він викладатиме міжнародне право з особливим узглядненням „брутальної доктрини", так званого совєтського міжнародного права.

ПРЕЗИДЕНТ ОБГОВОРЮЄ ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ

Президент Айзенгавер, перед своїм виїздом на відпустку до Каліфорнії, відбув пресову конференцію, на якій заторкнув такі важливі проблеми дня, як: зміни в законі про атомову енергію в тому напрямку, щоб дозволити на передачу деяких атомових інформацій і продуктів американським союзникам та дозволити на приватний розвиток атомової енергії в цій країні; заходи для боротьби проти збільшуваного безробіття та познак депресії; зменшення автомобільних катастроф, жертвою яких в минулому році впало 30,000 осіб, та інше.

Викривають силу водневої бомби

Шікаґо. — Голова Спільної Конґресової Комісії Атомової Енергії конґресмен В. Стерлінґ Кол, промовляючи на обіді в Шікаґо, заявив, що одна воднева бомба, яку випробовувано 1952 року, зможе знищити більше, ніж знищили всі TNT вибухові матеріяли, які скинено під час другої світової війни на Німеччину, Італію та Японію. Воднева бомба, скинена на острів на Тихому океані в 1952 році, зовсім стерла цей острів з лиця землі, — казав Кол. Вона зробила кратер, що мав одну милю в діяметрі і що в ньому мусіло б зникнути все живе, що там могло існувати. Цей кратер мав глибину в 175 стіп і в ньому могло б зміститися 140 таких будинків, як Капітоль у столиці ЗДА. Якби таку бомбу скинути на будь-яке місто ЗДА, то вона цілковито знищила б усі будови в промірі шести миль. Коли б ця бомба впала на 42-гу вулицю на Менгеттені у Ню Йорку, то вона стерла б з землі всі будови від 32-ої до 56-ої вулиці, і пошкодила б значну частину будинків в Ню Джерзі, і Квінсі. Отже діяметр нищення виносив би 14 миль, а менші пошкодження будинків були б можливі в діяметрі до 20 миль. Кол у своїй промові натякнув на домагання секретаря оборони менше балакати про атомову зброю, кажучи, що більшим гріхом є приховувати небезпеку атомової зброї, ніж її викривати.

1,200 долярів звільнено від оподаткування, — але тільки в емеритів

Вашингтон. — Комісія Способів і Метод прийняла пропозицію звільняти від оподаткування перші 1,200 долярів. Цю пропозицію поставив конґресмен Н. М. Мейсон. Фахівці вираховують, що емерити зароблять на цій зміні податкового закону, якщо її прийме повний Конґрес, від 275,000,000 до 300,000,000 долярів річно. В цій зміні найбільше заінтересовані вчителі. Пропозиція Мейсона відноситься до прибутків, з яких живе людина, яка не працює: дивіденд, інвестицій, пенсій тощо. Прийнявши цю пропозицію, комісія порушила бюджетовий плян президента Айзенгавера. Досі вона прийняла зміни в законопроєкті адміністрації, внаслідок яких державні прибутки зменшаться на $1,250,000,000 супроти суми, яку запропонував уряд.

Уряд хоче передати електрівні приватним фірмам

Вашінґтон. — Уряд президента Айзенгавера хоче передати всі державні електрівні, які побудовано за попередніх демократичних урядів, приватним фірмам, щоб тим способом позбутися того „державного соціялізму", який впроваджували демократи. Фред Дж. Андал, асистент секретаря внутрішніх справ, заявив, що всі електрівні, які є тепер під державним зарядом, мали б перейняти шляхом купівлі приватні підприємства. Продаватимуть тим фірмам, які подадуть найкорисніші оферти для уряду.

Подорожчання кави спричинив мороз — твердять американські господині

Сан Павльо, Бразилія. — Чотири американські господині, які відвідали Бразилію, заявили, що минулорічний мороз знищив багато кущів кави на плянтаціях і таким чином спричинив її подорожчання. Бразилійський Інститут Кави запросив цих господинь із ЗДА, щоб вони на місці переконалися, що брак кави спричинений морозами, а не біржовими спекуляціями, як думають у ЗДА. Ці чотири американські делеґатки відвідали вже Сан Павльо та Парану, а тепер мають оглянути магазини в Сантосі, щоб перевірити, чи не приховують запасу кави спекулянти.

В найближчу неділю — перша доповідь проф. Шереха в Ню Йорку

Ню Йорк. — В найближчу неділю, 21-го лютого, виступить з першою публічною доповіддю в цій метрополії наш відомий учений проф. Юрій Шерех з Гарвардського університету. Доповідь відбудеться з ініціятиви місцевого відділу Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України, у великій залі Українського Народного Дому о год. 3-ій пополудні і її темою буде: „Переяслав і українська культура". Особа доповідача, відомого із своїх наукових та публіцистичних праць, як і сама тема доповіді, повинні б заінтересувати найширші кола громадянства метрополії.

СЕНАТ ВІДКЛАВ ГОЛОСУВАННЯ НАД ВНЕСКОМ БРІКЕРА

Вашинґтон. — Сенат прийняв другий пункт поправки до Конституції більшістю 44 до 43 голосів. Голосування відбувалося за партійною лінією, бо 38 республіканців і 6 демократів голосували за цим пунктом, а проти було 39 демократів і 4 республіканці. Прийнятий пункт цієї поправки до IV Артикулу Конституції звучить так: жадний договір не зможе стати внутрішнім законом, якщо буде порушувати Конституцію. Дотеперішній пункт Конституції про цю справу звучить так: „Всі договори, укладені президентом ЗДА, мають стати найвищим законом країни". Якщо цей прийнятий Сенатом пункт був би прийнятий двома третинами всіх присутніх сенаторів, то Найвищий Суд ЗДА мав би право вирішувати, чи даний договір не порушує Конституції ЗДА, і після того ставав би законом. Але в політичних колах панує переконання, що важко буде знайти більшість двох третин голосів у Сенаті і в Палаті Репрезентантів для ухвалення поправки до Конституції, яка обмежувала б право президента укладати договори з чужими державами. Уряд холодно сприйняв ухвалення цього другого пункту Сенатом, хоч і не протестує проти нього. Провідник Сенату Вільям Ф. Новленд відклав дальшу дискусію над проєктом сенатора Брікера, щоб не нараджуватися над нею тоді, коли немає в Вашинґтоні президента Айзенгавера, який виїхав на 5-денні ферії до Каліфорнії, бо присутність президента, який заявився проти зміни Конституції, може стримати деяких сенаторів від голосування за зміною. Новленд повідомив, що на наради Сенату приходить друга спірна справа — затвердження Алберта С. Вісона членом Крайової Ради Робітничих Відносин.

Єгипет шукає підтримки в ЗДА проти Англії

Каїро. — Єгипетський уряд передав американському амбасадорові меморіял, в якому підкреслює, що Єгипет буде „співпрацювати" тільки з тими державами, які проявили свою приязнь супроти Єгипту і, навпаки, буде здержуватися від співпраці з тими, що виявили неприхильність до єгипетських „національних аспірацій". Водночас появились часописні коментарі такої ноти, які вказують на невдоволення керівними єгипетськими колами дотеперішньою посередницькою ролею ЗДА у справі конфлікту Єгипту з Англією за Суез. ЗДА, мовляв, покриває Англію і не робить на неї такого натиску, як це було б бажане в інтересі Єгипту і замирення в тій частині світу. Тим часом американські дипломатичні кола не припиняють своїх зусиль довести до згоди між Єгиптом і Англією, однак це нелегка справа, бо — з уваги на внутрішню ситуацію в Англії і протиєгипетські настрої серед англійських парляментаристів, англійський уряд воліє не квапитись з евакуацією Суезу. Тим часом англійський уряд оприлюднив, що від 1 січня мин. року до 11 лютого ц. р. в Суезькому обширі було 296 антибритійських „інцидентів", в яких м. ін. згинуло 14 бритійців. Найбільше число „інцидентів" торкається саботажних актів.

Австрія готова погодитися на точно обмежений час окупації

Берлін. — На прийнятті, що його німецька преса влаштувала австрійському міністрові закордонних справ, один журналіст запитав Фіґля, щоб він сказав, якби Молотов поставив пропозицію затримати чужинецькі війська в Австрії також і після підписання з Австрією миру, але визначив заздалегідь якийсь докладний термін, коли б ці війська мали забратися. Фіґль відповів, що між Берліном і Віднем є дуже добра телефонічна сполука і що за пів години після цієї пропозиції міг би зібратися австрійський уряд на нараду і він, Фіґль, міг би на тому самому засіданні закордонних міністрів дати відповідь Австрії. З того виходить, що Австрія погодилася б на такий компроміс навіть і після підписання мирового договору, якби була певна, що в точно означеному терміні позбудеться їх і матиме мир.

Маленков був автором процесу проти совєтських лікарів

Коментатор совєтських справ в „Ню Йорк Таймзі", Гаррі Шворц, твердить, що це Маленков сфабрикував у січні 1953 року „змову" групи чільних совєтських лікарів на життя високих совєтських достойників, при чому на процесі вони самі „признались", що вбили Щербакова та Жданова і плянували вбивство ще інших партійних і військових керівників СССР. Шворц доказує на підставі аналізи різних публічних совєтських заяв в цій справі, порівняння дат та згадування в совєтській пресі різних осіб, що в різний час займали становище найвищого слідчого в міністерстві внутрішніх справ (таємній поліції), що Іґнатьєв і Рюмін, що їх дезавував совєтський уряд за місяць після смерти Сталіна, як винуватців тієї провокації, — це були якраз люди Маленкова. Слідство в справі фальшування документів, підсунених тоді арештованим лікарям, і підставлення свідків, переводив, твердить Шворц, той самий Владзімірський, що його розстріляно разом із Берією, як праву руку Берії в міністерстві внутрішніх справ. Іґнатьєва не зліквідували, і тепер він дістав призначення на якесь підрядне становище.

Індо-китайські комуністи вбили 1,400 цивільних осіб

Ганой. — Ватага комуністичних партизанів напала на одно містечко, замешкале головно індо-китайськими католиками, і вчинила різанину, жертвою якої впали коло 1,400 цивільних осіб. Офіційно повідомило про це французьке командування в Індо-Китаї. Це містечко лежить за 40 миль на південний схід від Ганой. Комуністи перепачкували до міста групу партизанів, переодягнених за селян, що під широкими одягами скривали автоматичні кріси й легкі скорострили. На даний знак комуністи почали кидати ручні гранати й повели дику стрілянину проти всіх, кого стрінули і піймали. Спалено між іншим церкву, школу і сиротинець. Згинув також місцевий священик. Врятувалися тільки ті, що були на праці в полі.

● **Молодий чеський летун**, що втік був недавно з Чехії до Західньої Німеччини, оповідає, що на чесько-німецькому кордоні зосереджено по чеському боці 360 збудованих у Совєтах бойових літаків, що творять 3 летунські дивізії. Пільотами цих літаків є чехи, але в кожному з'єднанні є російські комісари-наставники.

МОЛОТОВ ЗГОЛОСИВ ДВІ НОВІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО НІМЕЧЧИНИ

ЗАПОВІДЖЕНО ШОСТЕ Й ОСТАННЄ ТАЄМНЕ ЗАСІДАННЯ З МОЛОТОВИМ У БЕРЛІНІ; ДОГОВОРЮЮТЬСЯ ПРО КОРЕЙСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ У ЖЕНЕВІ В КВІТНІ Ц.Р.

Берлін. — „Молотов скриває у кишені більше несподіванок, як капелюх маґіка" — пише берлінський кореспондент „Н. Й. Таймсу", нав'язуючи це до ще двох пропозицій, що їх несподівано зголосив совєтський міністер закордонних справ. Коли не можна осягнути повного порозуміння щодо цілости німецьких справ, сказав Молотов, то треба брати під увагу менші можливості, і тому конкретно запропонував, щоб чотири великодержави шукали порозуміння щодо сили і характеру поліційних формацій в обох частинах Німеччини. — Другою його пропозицією було створення в обох частинах Німеччини двох загальнонімецьких комітетів, які зайнялися б покращанням господарських, культурних, наукових і спортових взаємин. Західні міністри заявили, що візьмуть під увагу цю пропозицію. Державний секретар Доллес відразу спростував кількість західньо-німецької поліції, що її навів Молотов, і водночас закинув комуністам, що вони удержують в Східній Німеччині 140,000 т. зв. поліційних військ, крім 100,000 звичайної поліції. — Доллес піддав також під сумнів можливість створення тісних і корисних взаємин Західної Німеччини з „тиранським режимом Східньої Німеччини". Спиняючись ще раз над совєтським проєктом, згідно з яким всі держави мали би забрати свої війська з обох частин Німеччини, Доллес пригадав аналогічну ситуацію в Кореї перед 1947 роком. Америка погодилась тоді забрати своє військо з Південної Кореї, а тим часом Совєти вишколили комуністичну армію в Півн. Кореї, яка повела акцію, що викликала війну. Доллес заявив, що у Східній Німеччині також є комуністична армія і Америка не хоче, щоб з Німеччини вийшла друга Корея. Молотов помітно збентежився після завваги француза Бідо, який заявив, що коли Совєти проголошують гасло „Европа для европейців" і кажуть забратися Америці з Европи, то як же із цим погодити факт, що до Европи мають належати совєтський Байкал і Владивосток? Вони — сказав Бідо — ні географічно, ані під іншим поглядом не є ближче до Европи, як Міссісіпі та Шікаґо. На повторний запит Бідо, чи пропонований Молотовим загальноевропейський пакт безпеки виключає Північно-Атлантійський Пакт (НАТО), — Молотов заявив, що він ладен „перестудіювати" це питання, — що викликало загальний сміх в усіх трьох західніх міністрів. На четвер заповіджено шосте й останнє таємне засідання міністрів закордонних справ, на якому остаточно устійнюватиметься справу скликання мирової конференції про Корею, що мала б зібратися 15 квітня у Женеві. В той самий день відбудеться ще відкрите засідання у справі Австрії. Одна з американських газет принесла вістку, що на попередньому таємному засіданні Молотов мав зробити якісь такі пропозиції французькому міністрові Бідо, що той негайно звернувся до Парижу по нові інструкції. Не виключають можливости, що Молотов обіцяв інтервеніювати у справі замирення в Індо-Китаї за ціну визнання Францією комуністичного режиму в Китаї.

Західньо-німецькі партії приготовляють маніфест до німецького народу

Бонн. — З наближенням до кінця Берлінської конференції зросла активність західньо-німецьких політичних кол, які стримувалися від усякої акції під час нарад міністрів закордонних справ, щоб ненароком не пошкодити конференції і не попсувати німецькій справі. На найближчий тиждень приготовляється маніфестаційне засідання західньо-німецького парляменту, на якому буде стверджена невдача конференції в справі об'єднання Німеччини, що означає зловіщий для німецького народу факт — безтермінового поділу його. Парляментарний речник керівної в Західній Німеччині християнсько-демократичної партії д-р Брентано звернувся до керівника опозиційної соціял-демократичної партії в справі порозуміння щодо спільного маніфесту до німецького народу від усіх німецьких партій. Німці з найбільшим напруженням стежать за ходом дебат у французькій комісії закордонних справ над західньо-европейським оборонним пактом. Від ратифікації цього пакту Францією залежить признання Німеччині т. зв. міжнародно-правного статуту, що до часу мирового договору з цілою Німеччиною надавав би Західній Німеччині суверенні права.

В СВІТІ

● **Два тижні тому** затоплено біля острову Гайнан, недалеко Кореї, совєтський підводний човен. Націоналістична китайська аґенція твердить, що 10 совєтських субмарин перекралися через формозьку протоку і створили собі біля Гайнану базу, звідки комуністи перепачковують своїх аґентів на Філіппіни й Маляйський півострів та допомагають індо-китайським партизанам. Американці, мовляв, вислідили це і затопили торпедою один човен при його виїзді з бази на море.

● **У Кенберрі**, королева Єлисавета II урочисто відкрила пам'ятник на честь американців, що в другій світовій війні полягли в тихоокеанському обширі в обороні загроженої Австралії. Президент Айзенгавер вислав подяку австралійському урядові за спорудження того пам'ятника.

● **Англія** підписала в Тегерані умову на доставу Іранові 24 паровозів разом на суму 2,500,000 дол. Це замовлення зроблено ще в 1950 році, але його досі не виконано наслідком англо-іранського конфлікту за нафту.

● **Три британські** східні колонії, — Гонґ Конґ, Сінґапур і Аден — закупили на 66 мільйонів фунтів стерлінґів японських товарів, що їх будуть перепродувати до Маляїв, Індонезії і Філіппін.

● **В Італії** збирають фонд на допомогу монахиням. Президент молодечого відділу Католицької Акції заявив, що за його докладними відомостями холод, недоїдання, недостатній одяг і загалом нужда надзвичайно збільшили відсоток смертности серед монахинь. Це потверджують також італійські лікарі.

● **„Прогулянковими перемогами"** назвав генерал Смит перемоги комуністичних партизанських військ в Індо-Китаї. Вони займають, мовляв, одного дня якесь місто, а другого дня їх звідтіль викидають. Генерал Смит ще раз запевнив сенаторів, що Америка не думає висилати до Індо-Китаю свої наземні війська.

● **Південна Корея** дістала від Америки 400 мільйонів долярів на відбудову краю. У зв'язку з тим, що серед конґресменів і сенаторів поширились поголоски, начебто південно-корейський уряд непродуктивно витрачав ті гроші — приїхав до Кореї Гарольд Стассен, директор адміністрації закордонних операцій, щоб перевірити, куди йдуть американські фонди.

● **Норвезький уряд** відкинув скаргу Совєтів, начебто поліція в столиці Норвегії Ослью ображувала членів совєтської амбасади.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТОРГІВЛЯ З КАНІБАЛАМИ

Як Ф. Д. Рузвелт став президентом, почалася відразу сильна аґітація в справі дипломатичного визнання СССР. Симпатій до цього в американському народі не було. Зате була добра каньюнктура для просовєтської пропаґанди: економічна депресія в ЗДА і понад 15 мільйонів безробітних. Оту коньюнктуру знаменито використав совєтський дипломат, Максим Літвінов, про якого думали, що це „демократ західнього типу", і то такий тип, який вкінці переможе в Совєтах.

Визнання Совєтів Америкою підготовляла американська преса вістями про такі кремлівські торговельні оферти, які говорили мовою більйонів долярів і могли б, як не зліквідувати безробіття, то хоч зменшити його на половину. Чим те все скінчилось, усім нам добре відомо. З'єдинені Держави визнали Совєти і обмінялись амбасадорами, але економічно не зискали майже нічого. Втратили тільки морально, бо клали надії на економічні користі тоді, коли в Україні та в інших країнах під московським режимом гинули мільйони з голоду. Але навіть в такій висококультурній країні, як Англія, говорять, що торгувати можна і з канібалами. Та як говорити про африканських канібалів ,то треба ствердити, що канібалізм був у них свого роду природним явищем, звичаєм, переданим з покоління в покоління, і тому вони в ньому не добачали злочину. Та інакша справа з кремлівськими канібалами, які добре визнаються на тому, що каригідне і злочинне. Вони ж були суддями в Нюрнберзі! Тому, як хто шукає морального виправдання на торгівлю з Кремлем, згадуючи за торгівлю з канібалами, то й це порівняння, властиво не витримує серйозної критики. До того африканських чи інших канібалів можна було торговельними зв'язками направити, навіть до християнства прихилити, а чи таке можливе з кремлівськими канібалами?

Ми є свідками того, що не минає прямо дня, щоб не появилось в газетах якоїсь нової вістки про нові більйонові совєтські оферти, спрямовані до Заходу, в першу чергу до Англії, Італії та Франції, а навіть до Канади та ЗДА. Повінь тих оферт має безсумнівно ту саму ціль, яку провадить Молотов на Берлінській конференції. Отже, як не розбити Захід, то бодай ослабити його протисовєтський фронт оборони, а як неможливо осягнути ні одне ні друге, то бодай дурити совєтським миролюбством тих, кого ще можна обдурити. В торговельному розумінні це є продовжування тої самої підступної пропаґанди, яку ведуть аранжовані Москвою т. зв. „світові економічні конференції". Захід вправді нічого не скористав з шумної Економічної Конференції, що відбулась тому два роки в Москві, але це його багато не навчило, бо до Москви далі їдуть різні торговельні делеґації, чи місії, яких там приймають з великою парадою і які розповідають по повороті фантастичні речі про торговельні можливості між Заходом і Сходом, себто Совєтами і червоним Китаєм. А до цього дуже уважно прислухаються в Англії, яка починає рахуватися з конкуренцією німецького промислу і шукає нових ринків збуту. Англійські промисловці вже домагаються, щоб уряд точно окреслив, що треба розуміти під „стратеґічними матеріялами", які не повинні б бути предметом торгівлі з Совєтами, хоч цю справу вияснили вже давніше знавці модерної війни, стверджуючи цілком слушно, що в такій війні як теперішня, дуже важко розрізнити, що треба зарахувати до „стратеґічних матеріялів", а що ні. Хоч Англія уже не раз розчарувалася в своїх розрахунках на торгівлі з Совєтами, Дж. Б. Скат, голова британської торговельної делеґації, яка тепер відвідувала Москву таки заявляє, що „немає найменшого сумніву, що росіяни думають цим разом дійсно про бизнес".

Одначе відрадною є вістка ро пресову конференцію нового совєтського амбасадора в Оттаві, який, частуючи присутніх кореспондентів водкою, заповідав „зріст торгівлі" та „приязні відносини" Совєтів до Канади. Західні дипломати в Оттаві добре зрозуміли суть цієї конференції і вважають її намаганням „каламутити воду між західніми націями". Так воно й є!

МРІЇ ТА ДІЙСНІСТЬ

(Допис із Лондону)

„Немає вже островів" (Es gibt keine Inseln mehr), казав за другої світової війни німецький диктатор Гітлер. „Великий Адольф" не відважився в 1940 році на висад в Англії, але наприкінці війни своїми ракетними стрільнами нагнав великого страху мешканцям Британії. Ще й досі в Лондоні можна побачити руїни домів, зроблені цією „зброєю відплати", як називав свої бомби Гітлер.

Тепер у Німеччині в тих околицях, де Гітлер виробляв свої далекокеровані стрільна, отаборилася Москва. Не „бомби відплати", а справжні атомові й водневі бомби можуть впасти на голови мешканців Британії. В цих обставинах не диво, що турботи за майбутність народу, його добробут і саме життя сповнюють серця відповідальних діячів цієї країни. Війна — це ultima ratio (останній доказ) урядів.

Сер Винстон Черчил, британський прем'єр, дав почин для відновлення переговорів з Москвою. Його промову в парляменті 11 травня 1953 р. зустріла велика частина преси Британії і громадянство з великою однодушністю. Від зустрічі представників чотирьох великодержав на конференції Британія сподівалася політично-морального чуда: мовляв, коли сказати московським людям „щиро" і „сердечно", то вони змінять свою позицію і будуть готові на „розмежування інтересів".

Коли йшла підготова до конференції в Берліні і в перших днях її праці, в Британії всі „затаїли дух": щоб не „злякати" полохливого „голуба миру". Але „недолго музика іграла, недолго тешился народ". На пропозиції Ідена об'єднати німецькі розділені території і створити один німецький уряд — Молотов не погодився. Ідеи подав плян — демократичних виборів до парляменту в цілій Німеччині. І тут виявилася вся фальшивість комуністичної „народної демократії". Москва боїться вільних виборів. Молотов розуміє, що при вільних виборах Москва програє і морально і реально: комуністи в Німеччині показали б своє повне безсилля, а наслідком того — Москва втратила б свою колонію — Східню Німеччину.

„Плян Молотова" — зробити Німеччину „невтральною" і примусити американців та англійців відкликати своє військо з континенту — викликав у громадянстві Британії велике оґірчення. Тут вірили в здоровий розум московського уряду, в його охоту до порозуміння, компромісу. Тепер — перед цілим світом Москва виступила з своїм „звіринним обличчям". Молотов не задовольняється дотеперішніми „досягненнями" російського імперіялізму: він хоче зробити цілу Европу залежною від ласки московського уряду.

Можна сказати: Берлінська конференція підкопує ґрунт під поширюваним в Англії „антиамериканізмом". Хто сподівався „чесного" порозуміння з Москвою, мусів переконатися, що тільки тінь американської могутности тримає Москву в дотеперішніх границях. Хоч конференція не має реальних досягнень, але її наслідки будуть величезні: зміцнення солідарности демократичних країн.

П. А.

„БЕЗВІДПОВІДАЛЬНИЙ МІСТЕР"

Безвідповідальним містером назвав російсько - монархічний часопис „Россія" (11 лютого) директора Інформаційної Аґенції ЗДА Т. Страйберта. За причину такої гострої реакції часопису стала виміна думок між Т. Страйбертом і князем С. Белосельським, головою Російського Центру, на тему російського імперіялізму.

Свій коментар „Россія" починає пригадкою байки Крилова про те, що „біда, коли пироги починає пекти швець, а чоботи шити пекар", Часопис вважає, що Т. Страйберт „явно нездібний" обіймати становище, яке він обіймає, і говорить про його „цілковите невміння оцінювати існуючу політичну обстанову . . . два місяці він думав і роздумував, як відповісти князеві Белосельському і путнього не видумав нічого".

„Россія" починає повчати, яка то мусить бути на становищі директора Інформаційної Аґенції людина, і суґерує думку, щоб Т. Страйберт, „визнавши свою нездібність, легку вагу свого інтелектуального баґажу і попросту невігластво, попросив президента ЗДА забрати його з становища, яке він займає, і замінити іншим, здібнішим . . ."

„Россія" не публікує ні запиту Белосельського, ні відповіді Т. Страйберта, про що була інформація в „Ню Йорк Таймсі" 7 лютого. Але справа, яку вони порушують, не є справою росіян чи російсько - американських відносин. Ставлення до існуючої загрози глибоко зачіпає життєві інтереси багатьох народів.

Росіяни, зі зрозумілих причин, намагаються нав'язати американцям погляд, що комунізм і російський імперіялізм — окремі явища. Звідси їхній запит: хто ворог — інтернаціональний комунізм чи російський імперіялізм? Відповідь може бути лише єдина: російський комуністичний імперіялізм. Комунізм і російський імперіялізм явища нерозривні. Несправедливо, наприклад, класти однакову відповідальність на комуністів сателітських країн і на комуністів Кремлю.. Коли останні є справжніми господарями ситуації, то сателітські комуністи — сліпе знаряддя кремлівських. Комунізм у державах - сателітах тримається не силою власної „народної поліції", а російськими багнетами. Якби не російські багнети, то, наприклад, східні німці давно б повалили свій комуністичний режим. Це виразно потвердило повстання 17 червня і заява Маленкова, який сказав (8 серпня, 1953): „Не підлягає сумніву, що якби Совєтський Союз (а не німецькі комуністи з своєю „народною" поліцією, Л. Л.) не проявив витримки і наполегливости в збереженні інтересу миру, то берлінська авантюра могла б привести до досить поважних міжнародних наслідків".

З відповіді Т. Страйберта ясно видно, що йому найменше залежить на термінології (комунізм чи імперіялізм), а найбільше на суті справи: які сили є носіями агресії. Росіяни самі того не помічаючи, роблять собі кривду. Заявляючи, що російський народ об'єднається з комуністичним московським урядом, якщо західні держави йому не заґарантують підтримки імперіялістичних домагань, цим вони підтверджують, що, нехай і поганий, але уряд Маленкова є російським.

„Россія" в провокативний спосіб робить з Т. Страйберта якогось симпатика комуністів, який, мовляв, не думає вести з ними боротьби, а наголос робить на російському імперіялізмові, що його, за словами „Россії", „взагалі ніколи в природі не існувало". Це вже стало звичкою російсько-еміґраційної преси називати невігласами і „ворогами Росії" журналістів і політиків, які не під смак росіянам пишуть про підсовєтські справи. Наприклад, солідаристський „Посєв" (8. 3. 1953) назвав був американського колумніста Д. Сокольського „безвідповідальним журналістом", а коментарі Дрю Пірсона „пустою балаканиною". А назагал їхні статті, на думку російського часопису, „жахливо безграмотні політично". „Посєв" погрожує Заходові російськими „реальними дивізіями". Як же Захід може робити різницю між російським народом і комуністичною диктатурою, коли сама російська еміґрація цього не робить? Вона не бажає собі такої прихильности, яка не задовольняє її імперіялістичних прагнень.

Вже сьогодні можна сказати, що Захід вважатиме своїм ворогом того, хто проти нього боротиметься, підтримуючи московську диктатуру. На таку ролю покищо претендує один російський нарід.

(Л Л)

„Голос Америки" про роковини Переяславської угоди

Історія народу належить передусім йому самому. Народ вирішує і відзначає жалібні й радісні події своєї історії. Народ дивиться на наслідки якоїсь історичної події для свого майбутнього і вирішує, чи вона була для нього доброю чи злою. Чужі чинники, що дбають про свої власні інтереси і перекручують історичні події відповідно до своїх цілей, ніколи не можуть вірно і об'єктивно оцінювати факти з історії іншого народу.

Таким чином, суб'єктивно заінтересованим чинником є компартія, що береться вирішувати значення Переяславської Ради 1654 року для України. Здавалося б, що тепер, коли проминуло вже триста років від того часу, можна було б спокійно і об'єктивно розглянути тодішні події. Але давність і історичні факти не спиняють партійних пропаґандистів.

Звичайно, для партійців найприємніше було б взагалі промовчувати про Переяслав і не нагадувати українському народові про славні бої, перемоги і вільне державне життя. Але Переяслав був фактом такої величини, подією, так яскраво і докладно описаною з усіх боків, що тут навіть партійні пропаґандисти і фальшівники мусіли спинитися і таки писати про Переяслав.

В перші часи після поневолення України, коли партія ще сподівалася, що фізичним винищуванням, переселенням і переслідуваннями їй пощастить таки зломити український народ, офіційні партійні історики не могли знайти достатньо брудної лайки на Богдана Хмельницького. У Малій Совєтській Енциклопедії з 1931-го року писалося: „Хмельницький став підшукувати нового сильнішого союзника в боротьбі проти селянської революції, ніж Польща, і знайшов його в особі рабовласницької Москви, що вже давно зазіхала на українські землі". І далі: „Хмельницький продав селянську революцію, звернувшись за допомогою до Москви".

Як бачимо, партійні пропаґандисти 30-их років провадили думку, що жадного національно - визвольного руху в Україні часів Хмельницького не було, а були тільки селянські повстання та революція, яку Хмельницький придушив, об'єднавшися з Москвою.

В 59-му томі першого видання „Большой Советской Енциклопедии" сказано ще більше. Тут Хмельницького названо вже просто „зрадником українського народу". Енциклопедія пише: „В своїй політиці щодо революційного селянства Хмельницький вдавався до чисто провокаційних засобів з єдиною метою — розбити сили селянського повстання. Переговори з Москвою тривали три роки і закінчилися відомим Переяславським договором, який позначив союз українських февдалів з російськими і по суті леґально обґрунтував колоніяльне панування Росії над Україною".

Так писали комуністи яких 20 років тому. Тверді факти показали їм за цей час, що ні переслідування, ні переселення не можуть зломити духа українського народу. Тому вони тепер змінили тактику. Вони вже визнають окреме існування українського народу перед договором 1654 року, але зовсім обминають самий договір. Історичні документи доводять, що після Переяславської Ради в січні 1654 року Хмельницький вислав до Москви офіційну делеґацію для обговорення пунктів договору, які так і відомі в історії, як „статті Хмельницького". Ці переговори закінчилися 27-го березня, і, згідно з договором, за Україною зберігалися всі стародавні вольності, устрій життя і спосіб демократичного виборного управління.

Про все це тепер історики мовчать. Вони всіма силами ширять думку, що договір 1654 року не був угодою між двома вільними і рівними державами, які мало що одна про одну знали, — а актом приєднання українського народу до Росії „навіки і нерушимо". Партійні історики мовчать і про те, як Москва порушувала договір 1654 року, і як Україна боролася проти цього, аж поки цариця Катерина II зруйнувала Запорозьку Січ, основу військової сили України.

Правда, тепер партійні історики хвалять Хмельницького, називаючи його „визначним державним діячем і полководцем", — але мовчать про те, що цей державний діяч добре знав, чого він хотів для України, і докладав усіх можливих зусиль до того, щоб забезпечити за Україною свободу і демократію, в якій вона звикла жити.

Наказуючи святкувати 300-ту річницю „воззєдинення", Кремль намагається заколисати Україну солодкими розмовами про вічну дружбу. Але, як писала газета „Ню Йорк Таймс" — „українці не мають жадних підстав святкувати теперішній стан пригнічення і експлюатації, бо це становище дуже різниться від того, що мав на увазі Богдан Хмельницький, коли провадив переговори з царем Олексієм триста років тому".

Валерій Осмаленко

УКРАЇНСЬКА ВОЄННА ДОКТРИНА

2

Воєнна доктрина

Збройні змагання державного характеру — це є війна, місцевого — бій. У веденні війни компетентна стратегія, у веденні бою — тактика. Стратегія і тактика є воєнними науками, які подають способи вживання військових частин на війні і в бою.

Стратегія, як вищий ступінь воєнної науки і елемент державного значення, входить в керівні органи держави і займає місце поруч з дипломатією. Стратегія і дипломатія разом — постійні і найближчі помічники політики. А політика — це керівництво життям держави і цілої нації.

Звідси виходить, що стратегія не є самостійною, а діє за вказівками політики і в порозумінні з дипломатією. Це з політичного боку. З військового боку стратегія також не є абсолютним виразником військової справи, бо провідною силою у всій воєнній діяльності нації, основою воєнної організації і воєнної психології є воєнна доктрина даної нації.

Доктриною називають сукупність поглядів з певного питання, а воєнною доктриною — сукупність поглядів з воєнного питання.

Якщо стратегія, як наука, є продукт творчости людського розуму, то воєнна доктрина є відображенням історичних, побутових і воєнних традицій нації, її культури і психології, тобто її духового обличчя.

Характерним прикладом впливу духових якостей нації на її воєнну доктрину може бути німецька воєнна доктрина, яка, принаймні, проявлялася ще в другій світовій війні.

Німецький воєнний теоретик Клявзевіц свого часу висунув теорію „інтеґральної війни" — на знищення, яку Гітлер так ретельно переводив у життя.

За цією теорією ворога треба знищити не лише, як збройну силу, але й як націю. При чому, духово знищити цілком, а фізично лише частково, передусім його провідну верству і інтеліґенцію. Решта переможеного народу нехай живе, як рабська сила для „вибраної нації".

Характеристичною є також совєтська воєнна доктрина. Організуючи червону армію, большевики багато чого запозичили від старої царської армії, зокрема дещо з воєнної організації, адміністрації і тактики. Але запозичити російську воєнну доктрину, одним із основоположників якої був російський генералісімус Суворов, большевики не могли (принаймні одверто), бо це не відповідало їхній тодішній внутрішній політиці. І тому вони виробили свою воєнну доктрину.

Передусім, ця доктрина не є природною, бо не відображує історичних, побутових й воєнних традицій неросійських підсовєтських народів, а є штучною, створеною в партійних кабінетах і строго за комуністичною ідеологією.

В основу совєтської воєнної доктрини лягає комуністична наука про світову революцію, звідси і головне завдання совєтської армії — завоювання цілого світу. Щодо характеру і метод війни, то совєтська доктрина дотримується засади, що „мета виправдує засоби". Правда, про це одверто не говориться і не викладається у воєнних школах і академіях. Відносно воєн совєтська доктрина має свій погляд в цьому питанні, а саме — всі війни, які провадить Совєтський Союз є війни справедливі. Так, напад на вільний фінляндський народ або перехід державних кордонів Польщі у вересні 1939 року трактується, як війни справедливі, війни за „визволення" народів з-під „капіталістичного ярма". За останній час появилося дещо й нове. Наприклад, приєднання Західньої України і Закарпаття до Совєтського Союзу, трактується вже не лише, як визволення цих земель і народів з-під „капіталістичного ярма", але й як „історична справедливість", яка вимагає повернення цих земель і народів до їхнього „законного становища братніх народів Росії".

Тепер вже Совєти признали Суворова, як воєнного генія російського народу і не виключена можливість, що суворовська „наука побеждать" внесе зміни в совєтську воєнну доктрину.

М. Приходько

МОСКОВСЬКЕ ПАНУВАННЯ НА УКРАЇНІ

(Доповідь, виголошена англійською мовою, на Четвертому Всеканадійському Конґресі Українців у Вінніпеґу 8 липня, 1953 р.)

(4)

В той час у київській лікарні ім. Жовтневої революції працював ординатором у хірургічному відділі мій товариш Х. Якось він запросив мене зайти до лікарні увечері. Біля 7-ої год. ми вийшли з ним з хірурґічного відділу до великого ґаражу вглибині двору. Сторож, відімкнувши двері, залишився надворі, а ми увійшли в темний ґараж і зачинили за собою двері. Х. увімкнув світло, і я побачив картину, якої ніколи не забуду. На кілька метрів уздовж стін поскладані були, як дрова в стоси, замерзлі трупи тих нещасних, що їх визбирували щоранку по міських смітниках. Частину їх використовували для хірурґічних експериментів, решту розвозили ночами по довколишніх ярах і закопували, щоб не бачили люди.

— Бачиш, де наше село? — тихо запитав мене Х.

Я нічого не відповів, тільки з жахом дивився на задубілі руки, що простягалися в різні боки, ніби благаючи шматка хліба. Х. загасив світло, і ми тихо вийшли. Сторож загримів засувом. Ми нічого не говорили йдучи додому, ми розуміли, що це означало, без слів. Довго я не міг позбутися враження від того страшного видовища, що я його бачив на 16-му році Жовтневої революції в ґаражі київської лікарні ім. Жовтневої революції! Колись, аж через три роки, я пробудився з холодним потом на чолі, побачивши у сні те кашмарне видовище.

Не забуду ніколи іншої трагічної картини. Навесні 1933 р., коли розпочиналися вже весняні роботи, я їхав з Києва до Умані. На станції Монастирище до вагона увійшло 12 селян з опухлими від голоду лицями, в подертій одежі. З ними був хлопець років чотирнадцяти, що невідривно тримав одну руку під піджаком, на грудях. Ці люди, як виявилось, їхали на працю до Христинівського радгоспу. Вони, як голодні вовки, обсіли хлопця навколо і не спускали очей з його руки на грудях. Він тримав там шматок хліба і переляканими очима поглядав на розпухлі, зарослі щетиною обличчя. Вони всі, перебиваючи один одного, умовляли його з'їсти гуртом той шматок, який він так перелякано притискував до грудей. Вони переконували хлопця, що може ще сьогодні наварять їм у радгоспі картоплі і дадуть навіть хліба . . . Хлопець відповідав їм, що він сам голодний, але мама роздобула йому десь цей шматок хліба і сказала, щоб він з'їв його лише завтра.

Закінчилася ця трагедія тим, що всі дванадцять чоловіка, ніби наелектризовані, кинулися до хлопця і видерли той шматок хліба. Вони розкришили його в боротьбі між собою і потім лазили по підлозі вагона за кришками, ніби в пароксизмі божевілля. Хлопець гірко плакав, але він уже вийшов з поля їхньої уваги.

Бачив я також в 1933 р. іншу незабутню картину. Молода жінка, що вже не мала сили з голоду рухатися, безпорадно сіла на хіднику. Посидівши кілька хвилин непорушно, вона витягла з торби за плечима замерзлий кістячок немовляти і у відчаю заголосила:

— Синочку мій ріднесенький, і де ж я поховаю тебе, моє сонечко, і де сама знайду собі могилу?!.. — Потрясаюча, незабутня картина . . .

Так вимирало село в 1933 році на Україні. У багатьох з тих сіл, що нараховували 2500—3000 душ населення, залишилось після 1933 року 200—300. Були села, що вимерли майже поголовно. Пізніше на ці місця росіяни привезли колоністів неукраїнської національности. Селян, що їм пощастило пережити голодову трагедію, засуджували на 10 років, якщо хто з них нарізав на полі жменю колосків, щоб вим'яти з них напівдозріле зерно собі на поживу. В судових вироках цей „страшний злочин" називалось „разхищением социалистической собственности".

Більше як сім мільйонів українських селян померло під час того навмисне зорганізованого Москвою голоду. Щоб переконатися в правдивості цього, візьміть „Малу Советскую Енциклопедію" і під рубрикою УССР прочитайте, що за переписом 1927 року Україна (Східня) мала 32 мільйони населення, а в 1939, 12 років пізніше, — лише 28 мільйонів.

Де ж зникли 4 мільйони українців і де зник природній приріст населення, що за 12 років повинен був досягнути близько 7 мільйонів. Відповідь проста: їх забрав голод 1933 р. і Сибір.

В тому ж 1933 р., не стерпівши трагедії свого народу, покінчили життя самогубством два найвизначніші українські комуністи — Микола Скрипник і Микола Хвильовий. Вони переконалися, що та комуністична ідея, в ім'я якої колись горіли їхні серця, завела український нарід і їх особисто у безвихідне становище.

Під час голодової трагедії вибухали на Україні неодноразово спонтанні „голодні бунти", але вони немилосердно придушувалися загонами НКВД.

І ось тут, на безтурботній канадійській землі, мені самому вже здається неймовірною та незмірна трагедія, яку пережив поневолений український нарід в 1932-33 роках.

В 1933 році пролунав на Україні ще один символічний постріл. 28 жовтня ц. р. до московського консульства у Львові зголосився за дозволом на виїзд до підсовєтської України 18-річний Микола Лемик, член підпільної організації українських націоналістів. Зайшовши до кімнати консула і перепитавши, з ким він має справу, Лемик вихопив з кишені пістолю і з вигуком: „За смерть мільйонів виголоджених, замучених і розстріляних Москвою братів українців!" — застрелив московського посланця Майорова.

Вбивство Кірова і розстріл українських письменників

Внаслідок голодової трагедії 1933 р., наростало обурення проти кремлівських злочинців не тільки серед безпартійних людей, а і в середовищі комуністичної партії, особливо після самогубства Скрипника і Хвильового. Наростав неспокій навіть і в ленінградських партійних колах, що колись ішли в аванґарді революції. Може їм і не шкода було мільйонів українських селян, що згинули від голоду, лише десь обізвалася крапелька сумління за що, мовляв, боролися? А може їх просто більше непокоїло те, що продовження такої згубної політики призведе до зменшення припливу української пшениці.

І Кремль відчув те обурення, — він довідався про нього від своєї кількамільйонової армії сексотів. Довідався і прийшов до висновку, що треба спустити гарячу кров.

Наприкінці 1934 року, колишній член троцькістської опозиції — Ніколаєв забив провідника ленінградських комуністів — Сергія Кірова. Що Ніколаєв стріляв у Кірова з доручення ГПУ, виявлено пізніше на процесі тодішнього керівника ГПУ — Ягоди. Недавно в своїй статті в тижневику „Лайф" колишній генерал ГПУ-НКВД, А. Орлов виявив, що Ягода дістав наказ про вбивство Кірова персонально від Сталіна.

Вигода від того вбивства була подвійна: Кремль зліквідував Кірова, авторитет якого переростав у Ленінграді дозволені межі, а поза тим вбивство буде використане як привід для нової хвилі масового терору проти всіх потенціяльно небезпечних елементів.

Волод. Калина

ПРОРИВ ПІД ВОВЧУХАМИ

(Спомин)

При кінці лютого 1919. р., коли поляки намагалися й не могли задержати нашого наступу з півдня на залізничий шлях Городок-Судова Вишня, запропонували п е р е м и р'я. Його, нажаль, принято. І. курінь УСС передав свої позиції в Долинянах коломийському куріневі, а сам пішов на заслужений відпочинок до Добрян. Але поляки підтягнули свіжі резерви й 3. березня зірвали це „перемиря".

Український штаб підготовляв більшу акцію на фронті на 10. березня, та поляки нас випередили. Ранком 8. березня вдарила польська група полк. Бекера при помочі трьох батерій, панцерного поїзду й мінометів на гору 307, сфорсувала її й заняла північну частину Долинян. Через те заалярмовано наші сотні в Добрянах і наказано ще того самого дня відібрати втрачені позиції. До тієї акції приділено штабові нашого куреня ще й Гуцульський курінь.

Під вечір того самого дня рушили оба курені з поля Годовишні до протинаступу. Керував ним курінний УСС-ів Іванович. Напрямом удару куреня УСС була правим крилом гора 307 і село Вовчухи, а Гуцульського — лівим крилом гора 307 і Долиняни. Скорим кроком рушили наші розстрільні — хвиля за хвилею — вперед. Поляки, що вспіли вже окопатися, зміцнили свої рови запасом. Їхня артилерія взяла поле під обстріл. Стемніло. Сурмач гуцулів заграв сигнал „На штурм!" (Це — мимоходом кажучи — одинокий випадок в нашій компанії, де я чув в наступі сурмовий сигнал.) Удар двох добрих куренів був наглий і сильний. Швидше темпо, яке кожночасно значили блиски крісових дул першої пробоєвої хвилі, не зменшилося ні на мить. З ворожих ровів посипався крісовий і скорострільний вогонь. Штурмуючі курені нагрянули таким бравурним, рішучим ударом, що зразу здобули рови. І. курінь (головно сотня Верхомого) відібрав гору 307 і кинувся на Вовчухи, а Гуцульський взяв Долиняни, вдерся на горби до давніших наших позицій і пігнав за втікаючим ворогом за залізничий шлях. Своїм лівим крилом зміцнив праве крило УСС-ів, які вдарили на Городятичі й здобули 6 польських гармат, багато полонених і зброї. Здобутих ворожих скорострілів начислено 30. Таким чином оцим нічним розгромом групи Бекера ми закріпили прорив польського фронту.

Над ранком 9. березня відтягнено стрілецькі сотні з Вовчух. Відтинок, „Вовчухи" наказано передати Гуцульському куреневі. Своєю одною частиною стояв він ще в перестрілці з окруженою польською сотнею, що намагалася якийсь час не здавати стації в Городятичах. Куреневі УСС наказано поширити прорив і взяти Братковичі. Тоді саме вся Бригада УСС групувалася фронтом на Городок. На північний схід від Долинян розвинулися наші сотні до наступу. Ішли вони як продовження лівого крила Бригади УСС. У 9-ох пробоєвих хвилях, розтягнених на отвертому, легко хвилястому терені — в ширину й глибину, щоб ворожі батерії не змогли зосередити свого вогню, пішли в наступ на Братковичі. Все поле зароїлося від сталевих шоломів наших сотень. Польські батерії греміли скорим вогнем. Вдаряли тут то там, нервово, без пляну. Наш підхід піддержувала з піль Годовишні одинока батерія УСС Валтра, бо інші стояли за Бригадою, що йшла на Городок. Перед четами 3-ої сот. заграли фонтанни гранатів. Скорим бігом проскочили вони небезпечне місце, на яке посипалися сальви ворожих батерій. Поле закурилося вибухами. Наші хвилі плили скоро вперед. Вже перша лава скоками обнімає півколом укріплення з землянками та дротяними з а г ородженнями на горбі перед Братковичами. Цей опірний пункт ми звали „фортом". Підпливають дальші розстрільні. Вогонь з обох сторін змагається. Клекіт скорострілів, вибухи ручних гранат, дими, — атака на „форт"... „У р р а а а а!" і „форт" наш. Тільки майнули круглі шоломи на горбі, збігли на залізничий шлях. Вже випливають за шляхом. Запасна хвиля запалює міст на залізничому шляху к о л о Браткович. (На всякий випадок!) Розстрільні впадають в село, а згодом знову виринають за Братковичами. Міняють фронт, повернувши чолом на право; беруть напрям на Городок. Та тут стрічаються вже з П. курінем УСС, з 5-ою сотнею Семянчука. Бригада УСС наблизилася під вечір всім своїм фронтом, з півдня і заходу, до Городка...

Наказ виконаний. Прорив поширений і І. курінь УСС стягається з позицій, бо має виконати чергове завдання. Полк наказує замкнути перстень довкола Львова й ще тієї ночі взяти село Бурґталь та знайти зв'язок з північною нашою Янівського групою.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Савт Бенд, Інд.

Праця Філії УККА.

Річні Загальні Збори Відділу УККА в Савт Бенді відбулися в неділю, 18 жовтня 1953, під предсідництвом д-ра Михайла Папа. Крім місцевого членства, в Зборах взяли участь пп. інж. Степан Куропась, член Ради УККА, інж. Юрко Дачишин від ОДВУ, і Микола Ткачук-Николс від УНСоюзу — всі з Шікаґо. Збори зробили підсумки пройденої каденції, намітили напрямні праці на черговий діловий рік і вибрали керівні та контрольні органи. До Управи вибрано: д-р Михайло Пап, голова; Михайло Сакалош, заступник; д-р Петро Стерчо, секретар; інж. Степан Гумницький, культ.-осв. референт, пані Василина Вербянська, реф. для жіночих справ; Ігор Шагай, організаційний референт, а Товариський Суд на чолі з адвокатом Олександром Лисогором. Збори ствердили трудноші культурно-освітнього життя, а зокрема болючість відсутности постійної релігійної опіки в обидвох віроісповіданнях. Зокрема батьки болїють над долею дітей, що виростають без належного релігійного виховання.

499-тий Відділ УНСоюзу ім. Президента Августина Волошина засновано того ж дня, при активній допомозі пп. інж. Степана Куропася, головного контрольора УНСоюзу, і Миколи Ткачука-Николса, організатора УНСоюзу з Шікаґо. Членами-основоположниками стали: д-р Михайло Пап, голова Від., д-р Петро Стерчо — секретар Відділу, Віктор Вербянський, Василина Вербянська, Євген Вербянський, Марія Сакалош, Степан Двояк і адв. Олександер Лисогір. До дитячого департаменту вписано: Степан Пап, Марія Антоніна Вербянська, Оксана Сакалош, Маріяна Сакалош і Оксана Вербянська.

У Бентон Гарборі, Міш., створено Відділ УККА після двох організаційних поїздок представників Відділу УККА в Савт Бенді, в складі д-р М. Пап, М. Сакалош, д-р П. Стерчо, інж. С. Гумницький і С. Двояк. Рішення заснувати Відділ УККА прийнято в неділю, дня 13 грудня 1953. Головою Відділу вибрано інж. Івана Побуцького, давніше активного діяча в Шікаґівських Відділах УНСоюзу і ОДВУ, а секретарем п. Михайла Одосієва. Відділи УККА в Савт Бенді й Бентон Гарборі тісно співпрацюють, навіть деякі імпрези влаштовують спільно. Взаємне доповнювання виходить обидвом громадам на користь.

Дві товариські зустрічі, влаштовані Відділом, відзначаються тим, що в них взяли участь давноприбулі закарпатські українці, що, на жаль, на цілому терені ЗДА тримаються осторонь, бо ще все не звільнилися з-під ворожих для української справи впливів. 21 листопада відзначено іменини всіх Михайлів у приємній товариській атмосфері, а 31 грудня зустрічано Новий Рік. З того потрійна користь: наші земляки, що були ізольовані, все краще пізнають хто вони; всі приємно провели час, зокрема завдяки виступам пп. Василини Вербянської і Степана Гумницького з народними танками, а зокрема дохід зужито на допомогу голодуючим в Европі.

Св. Отець Миколай завітав до українських дітей у Савт Бенді в сам день Св. Миколая, 19 грудня 1953. Св. Микола обдарував не тільки всіх чемних дітей і дорослих, але й дав нагоду усім приємно провести час при мистецькій частині програми, під керівництвом пані Ірини Гнатюкової.

Різдвяні Свята і Новий Рік відсвятковано урочисто цього року завдяки прихильній поставі о. д-ра Володимира Гавліча, пароха Св. Миколая й ігумена Отців Василіян в Шікаґо. В неділю, 10 січня 1954, заходами Управи Відділу УККА о. Григорій Хмеляр, ЧСВВ, з Шікаґо, відслужив у одній з римо-католицьких церков Елкарту, Інд., українську греко-кат. Службу Божу для українців Північної Індіяни й сусідньої частини стейту Мішіґен, зокрема Бентон Гарбор і околиці. В Богослуженні взяли участь місцеві парафіяни римо-католики, а наш хор під кермою д-ра Богдана Гнатюка співав. Спільна Просфора пройшла під кожним оглядом дуже успішно. Пані Горінь, Вербянська, Пап, Першин, Томків і ін. приготовили смачний обід, а пані Ірина Гнатюк коротку, але дуже гарну мистецьку програму. У її „Різдвяній Ночі" — короткій дводійовій сцені — виступали: запорозький козак (Михайло Сакалош), сучасний український воїн-підпільник (Євген Вербянський), українські діти-колядники (Леся Гнатюк і Оксанка Сакалош), ангел (Вербянська) і ін. „Різдвяна Ніч", як на наші обставини, надзвичайно вдала! Вона зворушила не тільки багатьох учасників, але й о. Григорія Хмеляра та двох приявних місцевих парохів. Вона пригадала чар українського Різдва, пригадала побожність українського народу, пригадала його боротьбу за право вільно зустрічати щороку Різдво Христове. Мала Цьома Гнатюківна талановито продеклямувала „Я на чужині родилася..." і внесла в залю стиль пані Переяславець, танцюючи ще з її школи чудову „Ляльку". Імпрезою керував голова Відділу, д-р Михайло Пап, який виголосив різдвяне слово, закликаючи до збереження традицій і духа українського Різдва. Глибоку релігійну промову виголосив о. Григорій Хмеляр, а місцеві римо-католицькі парохи зложили свої привітання й виявили добру волю кожночасно вийти на зустріч у користуванні церквою для нашої Служби Божої. Учасники розходилися з великим вдоволенням.

Коляду провела наша мала громада на ЗУАДК з повним успіхом. На чолі колядників стояв сам голова Відділу, д-р Михайло Пап. Всюди люди радо нас вітали й жертвували по спромозі. По 5 дол. зложили: М. Першин, родина Кіраль, І. Шагай, С. Двояк, М. Поживилко, Анна Медій, І. Приcташ, М. Сакалош, С. Гумницький, д-р Богдан Гнатюк, М. Неймет, І. Горінь; д-р М. Пап зложив 4 дол.; по 3 дол. зложили: М. Шкрумеляк, Є. Вербянський, П Кужбей; по 2 дол.: зложили П. Пнівчук, П. Лукіянка, Р Чайківська, В. Вербянський, В. Похно й І. Хоменко; по 1 дол.: зложили: О. Сайко, О. Ворзенятов, Ю. Попов, К. Ковалюк, Ф. Клуец, І. Фоменко, І. Боровлів, С. Камінський, М. Тимцюрак і В. Іваночко. Разом суму 90 дол. вислано до ЗУАДК у Филаделфії.

У півгодинному інтерв'ю в місцевій радіовисильні ВСБТ виступав голова Відділу, професор Університету Нотр Дейм — д-р Михайло Пап, в суботу, дня 9 січня 1954. Інтерв'ю проведено в рямках т. зв. „Топік оф імпортенс" саме в часі підготови Берлінської конференції чотирьох міністрів закордонних справ і цій справі та подіям у СССР була присвячена вся увага. Д-р Михайло Пап дав інтерв'ю представникам Національної Ліґи Американських Студестів - Журналістів, що були репрезентовані студентами різних університетів з різних частин ЗДА. Д-р М. Пап підкреслив, що Молотов буде всяко маневрувати, щоб викликати враження „миролюбивости", а зокрема вживатиме тактики: спочатку ставити великі вимоги, щоб відтак поволі спускати й нарешті стати на тому, чого, властиво, хоче, але, при тому, залишаючи враження, що робить уступки... Д-р Пап ніколи у подібних випадках не забуває зачеркнути національностевої проблеми СССР та визвольної боротьби поневолених народів, в авангарді з українським народом, проти всякого московського імперіялізму й поневолення.

Свято Державности й Соборности наша громада відсвяткувала досить скромно, але щиро віддано. Членство Відділу, як і завжди, здисципліновано прибуло, щоб ушанувати великі Січневі Річниці. На заклик місцеголови, Михайла Сакалоша вшановано пам'ять недавно померлого Президента Української Народної Республіки в екзилі, Андрія М. Лівицького, однохвилинною мовчанкою. Святочну промову про Два Великі Січні виголосив д-р Михайло Пап. Підкреслюючи значення цих великих дат для новітньої історії України, промовець закликав до сконсолідованих зусиль усього українства для привернення суверенности Українській Соборній Державі. Із великим зворушенням відмітив, що в похороні Президента УНР в Мюнхені взяли участь представники усіх політичних груп, але із ще більшим зворушенням і виразним болем серця відмітив, що не смерть того чи іншого заслуженого державного мужа України повинна бути символом єдности, а та Велика Ціль, що за неї бореться український народ! Тому праця, конкретна праця, для тієї Мети повинна об'єднати усіх українців навколо одного Проводу. Пані Ірина Гнатюк у своїй короткій, але глибоко-продуманій промові для відзначення Бою під Крутами цілком правильно відмітила, що наші Крути — це щось більше, ніж були Термопілі! Більше, бо під Термопілями билася добре вишколена й добре озброєна армія аж до загину, але на Крутянських полях билися юнаки, які не мали ані відповідного попереднього вишколу ані зброї. Про 300-літній шлях боротьби українського народу проти московського імперіялізму говорив д-р Петро Стерчо. Промовець зідмітив обставини, що змусили Богдана Хмельницького підписати військовий союз із московським царем Олексієм, а зокрема зупинився на важливіших даних виразної збройної боротьби України від часу Переяславського договору, 1654 р., що ще за життя Богдана був нарушений Москвою. Промовець зокрема зупинився на тій галасливій метушні, що її тепер вчинила большевицька Москва навколо Переяславського договору, фальшуючи у „тезах" історичні дані й уводячи в блуд своєю цілорічною пропаґандою народні маси і закордонну опінію. Українська спільнота поза межами України мусить дати гідну відсіч цим намаганням Москви й тому треба привітати зиготовлення „Тез - Комподіюму" з цього приводу спеціяльним комітетом в Европі, на чолі з проф. УВУ. Юрієм Бойком.

Д-р Петро Стерчо.

Ред Бенк, Н. Дж.

КУРСИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

Минулого року українці Ню Йорку, Нюарку і Филаделфії мали нагоду вислухати рефератів п. Шлемкевича, який шукав „загубленої української людини". А та українська людина не загублена, вона тут і там жиє та діє і гуртує довкола себе людей, що ростуть самі і про своє походження і ріст інформують американське суспільство та здобувають його для української справи.

Пишучи ці рядки, маємо на увазі вечірні курси англійської мови, які зорганізувала і веде очевидно безкоштовно, п. Люба Козачок (дочка п. Гладкого, довголітнього друкарського працівника „Свободи") в Ред Банку, Ню Джерзі.

Правда, українських поселенців в Ред Банку не багато й не багато осіло там із новоприбулих. Але й для тих, які там були і є тепер, потрібна в першу чергу англійська мова, без якої, як всі ми знаємо, в Америці кроку ступити важко.

З'єднавши собі таких вчителів, як Джордж Ловет — директор школи в Ред Банку, його дружину Джорджію Ловет, п-ну Ангелину Остендорф — німку з походження, п. Павлину Гіленберґ, п. В. Варт, п-ну Дороту Флоґел, пані Люба Козачок змогла за два останні шкільні роки (1952/53 і 1953/54) поставити курси на високому рівні. Ці курси відвідують около 100 учасників, серед яких є і наші скитальці, які з боку п. Люби Козачок зазнають спеціяльної опіки.

Коли взяти до уваги, що п-на Ангелина Остендорф говорить добре німецькою мовою, то вже з перших лекцій заіснувала дружня атмосфера не лише між панею Любою Козачок, але й п-ною Остендорф з одного боку, а українськими учасниками лекцій з другого, бо ж відома річ, що всі наші новоприбулі опанували достаточно німецьку мову під час скитальщини, а мова — можливість порозумітись, це перший поміст єднання людей. Знову ж та обставина заінтонувала й іншим названим вище вчителям, що говорять лише англійською мовою, внаслідок цього справді невилика група українських учасників курсів стала центральною точкою симпатій і зацікавлення. Очевидно, що серед таких обставин тематика розмов, а навіть розмови під час самого навчання, була і є про Україну, про її народ, життя і його побут та його політичні проблеми.

Наслідки праці прекрасні. Курси користуються безкоштовним приміщенням в американській школі, і всім тим, що до правильного ведення цих курсів потрібне.

Американські вчителі в Ред Банку високо оцінили безкоштовну і жертвенну працю п. Люби Козачок, бо цього року висунули її кандидатуру на члена місц. шкільної Ради (Board of Education) і можна бути цілком певним, що там засяде наша, серед широкого загалу українців мало відома п. Люба Козачок, за те ревна і щира робітниця в справі допомоги нашим людям і ширення доброї слави про нас.

Іван Микитюк,
учасник курсів.

Ню Гейвен, Конн.

Свято Соборности.

Заходом Відділу УКК в Ню Гейвені відбулася в неділю, 24 січня святочна Академія з нагоди 36-ліття проголошення незалежности і 35-ліття проголошення соборности України. Підготовка свята, а саме декоративно-технічна сторінка, була в руках енерґійнаго інж. Е. Лукомського та мґр-а І. Телюка, як референтка зовнішніх зв'язків.

Свято відкрив голова Відділу УКК д-р Р. Миколаєвич. До святкування цих світлих Роковин вплелася сумна нотка в зв'язку зі смертю Президента УНР сл. п. Андрія Лівицького. Його пам'ять вшановано вставанням з місць й однохвилинною мовчанкою. — Відтак була відчитана декларація губернатора стейту Коннектикат П Ладжа, яку він видав, проголошуючи 22 січня як так званий Український День в стейті. Це проголошення зроблено заходами Стейтової Організації, філії УКК а передусім її голови д-ра В. Небелюка. В своїй декларації губернатор теплими словами висказує симпатію до наших визвольних змагань, а також надію на здійснення наших бажань. — Святочну промову мав п. редактор Шумейко, як представник Централі УКК.

Пан Василь Гіна представляв гостей чужинців, що виступали з привітаннями, а саме: посадник міста Ню Гейвен-у Лі, що саме недавно зістав вибраний на те становище. Він обіцяв в своїй короткій промові, що як довго він буде посадником, буде вивішуваний український прапор побіч американського на міському ратуші на пам'ятку цих українських роковин. З дальшими привітами виступали: конґресмен Крешела, сенатор Леві, представник литовської громади і айриської.

По офіціяльній частині відбулася мистецька, концерт. З сольоспівами і дуетом виступали пан О. Неділько і пані М. Бурбела-Гижа при акомпаніяменті пані О. Харченко. — Три пісні заспівав недавно зорганізований хор Відділу УКК в Ню Гейвен-і під диригентурою п. проф. М. Палидовича з солістами п. Б. Снігурович і п. З. Мягкий. — Фортепіянове сольо заграла молоденька дебютантка Христя Гірняк, учениця п. Софії Попель. Віршик задеклямувала мала М а р т у с я Криницька. Почесну варту при прапорах мали наші пластуни і пластунки під керівництвом їх опікуна п. мґ-ра О. Микетея. На свято було около 400 присутніх, а в тому відносно велика кількість визначних гостей чужинців, які мали нагоду запізнатися з нашим минулим і нашими змаганнями. Це треба зарахувати до одного з найбільших успіхів нашого свята.

По святі деякі з гостей чужинців були прошені до гостинного дому п-ва Яхицьких на вечерю, приготовану панею Яхницькою і п. І. Телюковою, де в вужчому гуртку проведено декілька годин в милій приватній атмосфері.

.Р. М.

Шікаґо, Ілл.

Звіт з Голодової Маніфестації.

Президія Комітету Маніфестації з приводу 20-ліття голоду на Україні, що відбулася в Шікаґо, подає до загального відома фінансове звідомлення.

І. Загальний прибуток: а) датки поодиноких організацій: $507.00; б) з продажу жетонів: $1,727.75; в) з продажу кокардок $272.52. — Разом $2,507.27.

II. Загальний видаток $1,664.09.

III. Чистий прибуток $863.18.

Прибуток — $863.18(згідно з рішенням загальних зборів делегатів усіх установ, діючих на терені міста Шікаґо, — переслано до Українського Конґресового Комітету з побажанням, щоби цю суму було ужито на видання літератури в англійській мові про голод на Україні.

Президія дякує всім Організаціям і поодиноким особам, які спричинилися до збирання фондів, потрібних для влаштування Маніфестації. Зокрема, дякує всім тим, що у відповідний момент уділили позички комітетові, а також всім тим, що зайнялися розпродажем жетонів, кокардок і літератури.

Президія складає заразом щиру подяку парафії св. Миколая, а також парафії св. Володимира в Шікаґо — за безплатні оголошення на радіових годинах програми Маніфестації 20-ліття голоду на Україні.

За Президію:
Роман І. Смук, голова;
д-р **Володимир Рижевський**, секретар.

СМЕРТЬ ІВАНА СОЛОМ'ЯНОГО

(Казка для старших дітей)

Умер Іван Солом'яний і душа його із швидкістю світла помчала у Безконечність...

На Небесній Брамі св. Петро.

— Пустіть до Неба! — просить Іван.

— Як називаєшся? — питає св. Петро.

— Іван Солом'яний, Святий Отче, — відказує Іван.

Узяв Святий Петро велику, величезну книгу, довгенько шукав там щось у цій книзі, покрутив головою й каже: — Дуже тепер неправдиві люди розмножилося. Треба тебе, Іване, перевірити.

Покликав св. Петро Ангела з огненним мечем, дав йому записку й каже: — Відведи оцю душу в Українську Палатку до перевірки.

Веде Ангел Івана, веде, — аж прийшли до гарної палати. Увійшли до високої світлиці.

— Зажди тут, Іване, — каже Ангел і сам пішов.

Жде Іван, жде, аж відчиняються двері по правій руці. Увіходять в світлицю ясні постаті. Глянув Іван і задрижав з несподіванки та радости і здивування. Глядить Іван, а тут його дідо Петро, і баба Марія, і дядько Олекса, що згинув у війні з Польщею, і сестра Оленка з дітьми, що їх вивезли на Сибір, і двоєрідний брат Андрій, що загинув в УПА...

А далі йде ще одна ясна постать... Глянув Іван і серце його задрижало. Це була... Мати. Простяг Іван руки і крикнув: Мамо,... родино моя,... прийміть мене до себе!...

І ждав Іван на відповідь. Та відповіді не було...

Глянув Іван, — стоїть його родина перед ним так близько, а водночас далеко. А на обличчю у них великий сум і жаль...

І жах зморозив серце Івана. Тоді промовила мати:

— Ти забув за нас, сину, в годину великого терпіння, в годину великої проби, — казала мати, а тихі слова її вогнем палили душу Івана — Ти жив в країні найбільшої волі й найбільшого добробуту, тоді, коли ми і твій нарід живуть серед невимовних терпінь... Ти жив у теплій, затишній хаті, тоді, коли твоя сестра замерзала з дітьми у снігах Сибіру... Ти їв найкращі страви, коли наші діти гинули з голоду... І ми раділи, що бодай ти захоронишся, що бодай тобі краще... Але ми ждали від тебе порятунку... Від тебе, — кість і кров з кости і крови нашої... Та коли ти не жалував грошей на гарну хату і на добрі страви, ти пожалував навіть дрібної помочі нам, дрібної помочі твоїм рідним і твойому народові. Ти не жалував кинути 1,000 долярів більше за нового Меркурія, але тебе не було стати на 25 чи 50 долярів, щоб допомогти змаганням за правду і волю і краще життя для нас, для твоїх рідних, для твоєї крови, для нашого народу. Ти забув про нас, сину...

І в огні отих слів Матері згоріла душа Івана і він... збудився.

Збудився Іван, стер рукавом зимний піт з чола і рішив: сьогодні, сейчас, дам на Народний Фонд не 25, не 50, а цілих 100 долярів!

Та до полудня Іван змінив думку... Пригадав, що варто вже заміняти стару 10-інчову телевізію на нову, 24-інчову... А це буде коштувати, не 25, не 50 і навіть не 100, а цілих 200 долярів...

Ярослав Татомир

ВЕЧЕРНИЦІ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"

Червона калина!.. Назва взята з пісні УСС. Мав цю назву знаменитий другий курінь 1-го полку, мало цю назву військове видавництво у Львові, мали цю назву і львівські вечерниці, одні з найкращих, найбільших і найвеселіших.

Патронувало цим вечерницям усе українське громадянство Львова, а в першу чергу — українське вояцтво.

З далеких закутків Західньої України з'їздилися люди, бо знали, що побачать там знайомих, довідаються про неодну важну річ, проведуть мило час, а молодь витанцюється за весь карнавал.

Приходили на ці вечерниці всі наші визначні мужі: політики, кооперації, мистецтва, журналістики, шкільництва. Постійно з'являвся д-р Кость Левицький, д-р Степан Федак, о. пралат Леонтій К у н и ц ь к и й, дир. Микола Заячківський...

І тут, за океаном відновилася традиція вечерниць „Червоної Калини"; відновилась під тим самим патронатом із тими самими настроями.

Нехайже 27 лютого, 1954 р., в залі Манґаттан Плаза буде так, як бувало колись: „Вогні горять, музика грає... алмазом добрим, дорогим сіяють очі молодії, і всі сміються... і всі танцюють"...

Р. К.

З нових видань

Петро Мірчук, Українська Повстанська Армія (1942-1952), стор. 320, Мюнхен, 1953.

Як зазначає автор у передмові до цієї фундаментальної праці, є вона першою спробою дати систематичний огляд УПА за перших десять років її існування. Звичайно, зважаючи на умовини боротьби проти німецьких і московських окупантів, а також на законспірованість — в цій книжці читач не знайде правдивих прізвищ учасників УПА, а також вичерпних даних про назви частин і місцевостей, де вона зводила бої з ворогом. Всі члени УПА, що згинули в боях і що ще живуть, укриті псевдами. Умовини боротьби змушують революціонерів навіть по кілька разів змінювати свої імена (Роман Шухевич — Щука — Тарас Чупринка — Роман Лозинський — Тур).

Свою працю побудував автор на основі численних опублікованих в краю документів та докладних інформацій і спогадів живих учасників героїчної боротьби. Складається вона з таких розділів: 1) Німецька окупація України, 2) Друга большевицька окупація, 3) Організація УПА і 4) Збірка офіційних документів (летючок, звернень, відозв та наказів Головного Командування УПА та ін.). З цілим рядом цікавих — і вже тепер історичних — матеріялів читач цієї книжки запізнається вперше.

Книжка багато ілюстрована фотокопіями документів та фоторепродукціями чільних командирів УПА, груповими знімками відділів УПА в боях, на вишколі й на відпочинку.

Для нашої громади, а особливо для тут родженої української молоді, ця книжка є цінним джерелом пізнавання прагнень і боротьби, що її й досі веде український народ за свою волю і незалежність.

Юрій Липа, Розподіл Росії, ст. 120, видання „Говерлі", Ню Йорк 1954.

Це є друга з черги книжка д-ра Юрія Липи, випущена видавництвом „Говерля". Перша — „Призначення України", вже вийшла друком 1953 року. Треба сподіватися, що незабаром український читач, з виходом у світ „Чорноморської Доктрини", матиме повний цикль праць Юрія Липи про „нові можливості людей і територій України" — як зазначив він у передмові до одної з цих праць.

Блискучий і многогранний талант Юрія Липи розкрився в цьому циклі в повній силі. Стисло і яскраво, оперуючи багатющим фактичним матеріялом і переконливим словом, доступним навіть „непідкованому" читачеві — він доводить неминучість розпаду цього паразитарного комплексу — „Росії" і постання на її місці незалежних національних держав. Бувши безкомпромісовим і послідовним, автор згинув у 1944 році в рядах УПА, борючись за здійснення ідей, що їх розвивав і проповідував у своїх творах.

„Розподіл Росії" своєю тематикою творить нерозривну цілість у „Всеукраїнській Трилогії" — циклі згаданих вище праць Юрія Липи. Ця книга появилася вперше у 1941 році — саме в 50-річчя присяги членів української самостійницької організації „Братства Тарасівців" на Шевченковій могилі в Каневі. Але й досьогодні подані в книзі авторові угрунтування не втратили своєї первісної свіжости і гострої актуальности. В розвитку української визвольної думки ці твори Юрія Липи становлять окремий поважний етап, що його мусить перестудіювати кожний свідомий українець і що значення його можна буде оцінити повною мірою аж тоді, як український нарід заживе вільним життям на своїй землі.

Жовтоблакитний, Майбутній державний, економічний і соціяльний лад України, стор. 72, Париж (?), 1950.

Середньовічні альхеміки усе своє життя сушили собі голови над тим, якби то винайти „панацею" — чудодійний засіб, що лікує всі недуги та недомагання. Як відомо, нічого в них з того не вийшло.

Автор зазначеної вище брошури, що прибрав собі таке високопатріотичне псевдо, вирішив наслідувати середньовічних альхеміків, хоч і не має таких, як вони кваліфікацій. Шукає він, щоправда, „панацеї" не проти фізичних недуг. На 70-ти сторінках своєї книжки він намагається розв'язати всі проблеми — у вже визволеній від большевиків Україні — державницькі, економічні, соціяльні і ін. Він, як читаємо в передмові, хоче „перетворити весь український пролетаріят (в Україні все населення тепер спролетаризоване) у... капіталістів" (!).

Завдання, що й казати похвальне. Але у висліді авторових старань, на нашому вбогому на добру книжку ринку — ще одна поява, що її інакше, як курйоз, трактувати не можна.

Мова книжки зовсім неграмотна і до того ж густо засмічена москалізмами. Для прикладу ось такі мовні й стилістичні перли: „Косвений податок і різного роду страховки", ... він мав фах в залежности якого факультету він закінчив", „керувати наслідками марксизм не вміє" і т. д.

До речі, чи не обурений проти автора й книжки складач в кінці 10-го розділу (стор. 21) додав від себе: „Прохаю цю книжку не читати?"

В. С-ко

Володимир Барагура. Меч і книга. Історичні оповідання для дітей і молоді. „Євшан Зілля" — „На варті". Торонто, Р. Б. 1954. стор. 70.

„Сурми осурмили й окличники окликали перемоги Звенислава"... „Ще хвилина, ще одна надлюдська напруга юнака — й кожум'яка кинув важким тілом поганця, аж застогнала степова земля".

Така нова книжка для молоді. До останнього часу твори для молоді залюбки описували жертвенність, терпіння і смерті хлопців. Про їхні перемоги забувалось, і молодь мусіла тягнутись за описами перемог до перекладних творів про пригоди на далекому Заході чи хоч би до надлюдських Тарзанів. Це не тільки в ділянці літератури для дітей. Наші політичні діячі й досі розкошуються в писанні творів про поразки і терпіння, а „Огненне коло" Багряного, один з таких творів.

Барагура, що має поважні заслуги в праці над молоддю, пішов назустріч природним прагненням молоді читати про героїчне і вишукав у нашій давнині не поразки, а перемоги. Відповідно до ідеї твору — достосований і його виклад. Тут немає зайвої інфальтильности, немає дилетанства та інших від'ємних прикет, що позначили нашу творчість для молодих.

Автор вивчив речі, що про них пише, вибрав із відомих загально подій найколоритніші фраґменти й подав їх спокійно, архаїзованою розповіддю. Коли промовляє Нестор, то говорить словами „Повісти", коли Федорович, то мовою передмови до Острозької Біблії. Одночасно автор оминав незрозумілих тепер слів, стримано архаїзуючи мову своєї книжки, яка через те набрала запашности давнини.

Цю запашність вдало підкреслили співтворці книжки: Мирон Левицький (обкладинка і знак) та Петро Андрусів (ілюстрації). Ілюстратор ще раз ствердив свій великий мистецький хист і своє покликання відтворителя героїки нашого минулого, що він вже виявив кільканадцятьма олійними картинами та сотками малюнків на історичні теми.

„Меч і книга" складається з трьох частин: оповідання з княжої козацької доби, з життя учнів та працівників культури 16-18 століття та з життя великих письменників: Шевченка, Франка і Лесі Українки. Таким чином коротко охоплені найважливіші доби нашої історії і юний читач бачить, як у цій історії сильні, працьовиті і відважні завжди перемагали.

Торонтське видавництво „Євшан - Зілля" новою книжкою стверджує свій розвиток.

Іван К-ий

Міжнародні нафтові фахівці їдуть до Ірану

Лондон. — Конференція 8 найбільших нафтових компаній по цьому боці залізної завіси, яка відбувається в Лондоні, рішила вислати делеґацію найкращих фахівців Англії, ЗДА, Франції й Голляндії до Ірану, щоб на місці перевірити стан споруд велетенської рафінерії в Абадані й іранських нафтових копалень, де припинено видобуток нафти від часу довготривалого спору з іранським урядом в справі націоналізації цих копалень, формальної власности Англо-Іранського Т-ва, насправді ж англійського капіталу. Ця делеґація складатиметься з коло 20 технічних фахівців. Вона має перевести тиждень в Ірані й вернутися до Лондону з своїми висновками щодо висоти потрібних фондів для урухомлення копалень і рафінерії та можливостей увести іранську нафту на міжнародний ринок. На лондонській конференції панує оптимізм щодо можливости полагодити врешті затяжний англо-іранський спір за нафту тому, що іранський уряд дав негайно свою згоду на приїзд цієї міжнародної делеґації фахівців. Делеґація мала відлетіти вже у вівторок з Лондону. При цій нагоді коментатори англомовної преси знову підкреслюють величезне не тільки господарське, але й політичне значення цієї справи, з уваги на плян антикомуністичного бльоку на Близькому й Середньому Сході з участю Ірану.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 289, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 21-го лютого, о 2-ій год. попол., в Укр. Амер. Клюбі, 292 Hudson Ave. На зборах буде вибір делеґатів, тому присутність членів обов'язкова. — С. Головка, предс.; М. Гусар, скарб.; В. Гусар, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 42 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2-ій попол., в У. Н. Домі, 237 Hope Ave. Просимо всіх членів прийти, буде вибір 2-ох делеґатів на Конвенцію УНСоюзу. На 1954 рік вибрано через аклямацію той самий уряд. Ф. Гулька: предс.; М. Ткач, заст.; П. Головачук, фін. секр.; В. Марущак, рек. секр.; В. Новацький, кас.; Контрольна комісія: д-р О. Ничка, предс.; члени: С. Коваль, Ф. Гурлін. опікуни хворих: М. Федорів, С. Андрусишин. Мужі довіря: І. Влиха, М. Лелет. Прапорчики: І. Хомко, А. Галушка.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Т-во „Культура", 457 відд. повідомляє своїх членів, що річні загальні збори відбудуться в суботу, 27. лютого, о год. 7-ій вечора в домівці У.Д.В., 320 E. 14 вул., з таким порядком: Звіт уступаючої управи й контрольної комісії; вибір нового уряду та вибір делеґатів на Конвенцію УНСоюзу. — В. Кіпа, гол., І. Керницький, заст. гол.; О. Литвиненко, фін. секр.; В. Чемеринський, рек. секр.; П. Григорович, скарбник.

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во Запорозька Січ, відд. 388, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2 попол., в У. Н. Домі 4-та вул. — Т. Веселовський, предс.; В. Паньків, Є. Воловняк, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ, відд. 8 повідомляє всіх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. лютого. о год. 2-ій попол., в залі Укр. Клюбу при 13 Washington St., де буде вибір делеґатів на Конвенцію. Приймаємо нових членів без вступного. Т. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

СЛИКВІЛ, ПА. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 126, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2-ій попол., в церковній залі. На зборах буде вибір делеґата і заст., на 23. Конвенцію УНСоюзу. Приявність всіх членів пожадана. Проситься членів вирівняти свої залеглости. — І. Павлечко, предс.; Гр. Дидів, секр. і кас.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. — Т-во „Вільні Козаки" відд. 116 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 3-ій попол., в залі укр. кат. громади 1195 Deutz Ave. присутність всіх членів конечна. На річних зборах вибрано новий уряд: М. Скурняк, пред.; О. Петришин, заст.; П. Стадник, серк. В. Стадник, заст. секр.; М. Душанський, кас.; контрольна комісія: І. Івашків, М. Горват і Є. Глушко. Опікуни хворих: М. Мрочко і А. Думанська. На зборах буде вибір делеґата на 23. Конвенцію УН Союзу. Присутність всіх членів конечна.

ТАРЗАН, ч. 3233. Знову

Поточившись у тяжких ховзьких сандалах, Волтор нагло втратив рівновагу. Тарзан миттю зірвав шнур з плечей, зробив петлю і вправно кинув її через голову катанеанця.

Упершися проти течії, Тарзан витягнув Волтора, що борюкався в воді, на безпечне місце.

— Якщо я дійду живий до Катанії, задихаючись говорив Волтор, — то це не буде моя помилка. Відколи ми зустрілися, ви цілий час тільки те й робили, що рятували моє нікчемне життя.